

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΣΩΤΗΡΗΣ
ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

**Μια νέα νουβέλα
και η ειρωνεία της κρίσης**

ΣΕΛ. 9

κριτική

15 9

Σχολιάζοντας ακατάπαυστα όσα συμβαίνουν στον περίγυρό τους, οι πρωταγωνιστές του Δημητρίου απομακρύνονται συχνά από το τοπίο της κρίσης, για να αφεθούν στους πιο ακατάσχετους συνειρμούς

Ανάμεσα στην κωμωδία και στο παράδοξο

Στο νέο του αφήγημα ο **Σωτήρης Δημητρίου** προσεγγίζει ειρωνικά την κρίση χωρίς να καταφύγει στην πθικολογία της σάτιρας

ΣΩΤΗΡΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ
Κοντά στην κοιλιά

Εκδόσεις Πατάκη, σελ. 96, τιμή 8 ευρώ

Ο συγγραφέας Σωτήρης Δημητρίου

ΤΟΥ ΒΑΓΓΕΛΗ ΧΑΤΖΗΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

Το καινούργιο βιβλίο του Σωτήρη Δημητρίου είναι ένα αφήγημα (θα μπορούσε να το ονομάσει κανείς και εκτεταμένο διήγημα) για την κρίση. Η κρίση δεν έχει παρ' όλα αυτά εδώ τίποτε το καταθλιπτικό ή το εκφοβιστικό: λειτουργεί μόνο σαν θέατρο του παραλόγου με φιγούρες που κινούνται ανάμεσα στην κωμωδία και στο παράδοξο. Για να το πω αλλιώς: σαν μια άπλετα φωτισμένη επιθεωρησιακή σκηνή επί της οποίας εμφανίζονται πλήθος ανώνυμα μπουλούκια, ανταλλάσσοντας άλλοτε με κέφι και άλλοτε με οργή το παραλήρημά τους.

Ο Δημητρίου δεν γράφει πρώτη φορά για την κρίση. Με τη νουβέλα του *Η σιωπή του ξερόχορτου* (2011) αναζητήσε μια υπερβατική απόδραση από το τοπίο της καχεξίας και της ασφυξίας. Η ουτοπική του πολιτεία είχε εκεί έναν και μοναδικό στόχο: να απαλλαγεί διαμιάς από τα δεινά του παρελθόντος. Ήδη πάντως από τη συλλογή διηγημάτων του *Το κουμπί και το φόρεμα* (2012), η οποία παραπέμπει στον κεντρικό κορμό της πεζογραφίας του, με ήρωες που ψάχνουν επί ματαίω την τύχη τους ανάμεσα στον δικό τους και τον ξένο τόπο, αδύναμοι σε οποιαδήποτε περίπτωση να ανακτήσουν τον γηγενή εαυτό τους, και με χαρακτήρες που έχουν αποσυρθεί από την οποιαδήποτε

μορφή κοινωνικού βίου, παραμένοντας αποκλεισμένοι από κάθε χαροποίο συναίσθημα, ο Δημητρίου φρόντισε να αραιώσει τη βαριά ατμόσφαιρα της ανθρωπολογίας του με ένα στοιχείο ευδιάθετης φυγής από την πραγματικότητα. Ατμόσφαιρα που ανακαλεί με τη σειρά της ένα άλλο αφήγημά του: τα *Οπωροφόρα της Αθήνας* (2005), όπου η περιπλάνηση στους δρόμους της πρωτεύουσας θα εικονογραφήσει σπιρτόζικα τον τρόπο μέσω του οποίου η καθημερινότητα μπορεί και χωρίς ίχνος κρίσης να συναντηθεί με την παράνοια.

Η κρίση εκπροσωπεί τα πάντα στο *Κοντά στην κοιλιά*: το αμαρτωλό παρελθόν, το δυσβάστακτο παρόν και το άδηλο μέλλον. Το παρελθόν θα πάρει τη μορφή της αβελτηρίας και του εφησυχασμού, των βολικών λύσεων και της εγωκεντρικής νοστορπίας, της διάχυτης νάρκωσης και της συνεχούς θολούρας. Και το παρόν βεβαίως θα προκύψει πάραυτα απείρω χειρότερο: ολοκληρωτική αδυναμία για τη χάραξη μιας ελστω και στοιχειωδώς ορθολογικής γραμμής, υποταγή σε εξωφρενικές θεωρίες συνωμοσίας και γενικευμένος πανικός. Όσο για το μέλλον, καμιά ουτοπική απόβλεψη ή προσδοκία δεν είναι πλέον νοπή. Το μόνο το οποίο είμαστε σε θέση να κάνουμε με τη μελλοντική μας εικόνα είναι να τη χλευάσουμε: αν θέλουμε να υψώσουμε ένα οχυρό ικανό να μας προστατέψει (ας είναι και προσωρινά) από τη συνολική κατάρρευση.

Ακολουθώντας τον δρόμο της παρωδίας, ο Δημητρίου πετυχαίνει από τη μια μεριά να μη μας φορτώσει με ένα ακόμη ψυχόδραμα και από την άλλη να μην παρασυρθεί σε μια αγελαία αποκαθίλωση των συμπτωμάτων της κρίσης

Σχολιάζοντας ακατάπαυστα όσα συμβαίνουν στον περίγυρό τους, οι πρωταγωνιστές του Δημητρίου απομακρύνονται συχνά από το τοπίο της κρίσης, για να αφεθούν στους πιο ακατάσχετους συνειρμούς. Πολιτικές ιδεολογίες, πατριωτικές εξάρσεις, οράματα παιδείας και τεχνολογίας θα γίνουν εν προκειμένω κομμάτια και θρύψαλα: σκιές και απομεινάρια ιδεών ή αξιών που βιάζονται να αποχωρήσουν από την κοινωνία με άγνωστη τη χρονολογία επιστροφής τους, αν υποθέσουμε πως θα υπάρξει κάποιο είδους επιστροφή. Στο μεταξύ, μόλις θα επανακάμψουν οι ήρωες στην παρούσα συνθήκη, κάθε τι θα φαντάξει αμέσως εκ νέου νεκρό. Ο δημόσιος λόγος έχει αν υποθέσουμε πως θα υπάρξει κάποιο είδους επιστροφή. Στο μεταξύ, μόλις θα επανακάμψουν οι ήρωες στην παρούσα συνθήκη, κάθε τι θα φαντάξει αμέσως εκ νέου νεκρό. Ο δημόσιος λόγος έχει αν υποθέσουμε πως θα υπάρξει κάποιο είδους επιστροφή.

Σχολιάζοντας ακατάπαυστα όσα συμβαίνουν στον περίγυρό τους, οι πρωταγωνιστές του Δημητρίου απομακρύνονται συχνά από το τοπίο της κρίσης, για να αφεθούν στους πιο ακατάσχετους συνειρμούς. Πολιτικές ιδεολογίες, πατριωτικές εξάρσεις, οράματα παιδείας και τεχνολογίας θα γίνουν εν προκειμένω κομμάτια και θρύψαλα: σκιές και απομεινάρια ιδεών ή αξιών που βιάζονται να αποχωρήσουν από την κοινωνία με άγνωστη τη χρονολογία επιστροφής τους, αν υποθέσουμε πως θα υπάρξει κάποιο είδους επιστροφή. Στο μεταξύ, μόλις θα επανακάμψουν οι ήρωες στην παρούσα συνθήκη, κάθε τι θα φαντάξει αμέσως εκ νέου νεκρό. Ο δημόσιος λόγος έχει αν υποθέσουμε πως θα υπάρξει κάποιο είδους επιστροφή.

νη για τα παραμορφωτικά της επιτεύγματα και δεν διαστίζει να δείξει παντού τις κατακτήσεις της, καταδλώνοντας την αρνητική της στάση, η παρωδία ανασκαλεύει τα μεγάλα ζητήματα της εποχής της υπογείας. Εκεί όπου η σάτιρα επιζητεί μια λυτρωτική κάθαρση, αντιμετωπίζοντας *διά βαρείας σφύρας* τα κακά τα οποία θίγει, όπως το ζήτουσε τον 19ο αιώνα ο Εμμανουήλ Ροΐδης από τον Αγγελο Βλάχο, ορμώμενος από μια σαφώς κοσμοδιορθωτική αντίληψη, η παρωδία δεν βιάζεται να εκτονωθεί. Το στραμπουληγμένο, γεμάτο σπασμένους καθρέφτες σύμπαν του παρωδού είναι ένα σύμπαν που μένει πάντα μισό και ανολοκλήροτο. Και αν η σάτιρα σπειδί να τα βάλει με την πραγματικότητα αυτήν καθ' εαυτήν, η παρωδία στρέφει τα βέλη της στην έκφραση του πραγματικού, στα γλωσσικά σημεία μέσω των οποίων αγωνίζεται να νομιμοποιήσει την παρουσία του.

Έχει επισιμανθεί κατ'επαλήθεια και από πολλούς τα τελευταία χρόνια. Η κρίση δεν απαιτεί ούτε τραγωδίες και καταγγελίες ούτε διαπόμπευση. Ακολουθώντας τον δρόμο της παρωδίας, ο Δημητρίου πετυχαίνει από τη μια μεριά να μη μας φορτώσει με ένα ακόμη ψυχόδραμα και από την άλλη να μην παρασυρθεί σε μιαν αγελαία αποκαθίλωση των συμπτωμάτων της κρίσης. Το βλέμμα του έχει τη λεπτότητα ενός εκ των ένδον ηρώων. Και αυτό είναι το σημαντικότερο.

